

Riskeihin liittyvät opetusstrategiat opettajille

Tämä tiedote perustuu selvitykseen työssä olevien ja tulevien opettajien koulutuksesta joko työsuojelua tai riskejä koskevan opetuksen alalla⁽¹⁾. Ihannetapauksessa kaikkien opettajien olisi saatava koulutusta työsuojelusta omissa työelämässään ja siitä, miten he voivat sisällyttää riskejä koskevan tiedon päivittäiseen opetukseensa.

Jos riskejä koskevan opetuksen sisällyttäminen asianmukaisesti opetussuunnitelmaan on haastavaa, tapaustutkimukset osoittavat, että sen sisällyttäminen tulevien opettajien koulutusohjelmiin on vieläkin vaikeampaa. Selvityksessä kuvaillaan kuitenkin mahdollisia ja kehitämiskelpoisia lähestymistapoja ja menetelmiä. Käsitellyt tapaukset osoittavat, että onnistuminen riippuu siitä, sovelletaanko käytännöllistä lähestymistapaa, jossa otetaan huomioon koulujen tarpeet ja olosuhteet ja tulevien opettajien koulutusohjelmat. Tapaukset osoittavat myös, että on tärkeää luoda koko kouluun kulttuuri, jossa riskejä koskeva opetus yhdistetään työ- ja oppimisympäristön turvallisuuden hallintaan. On ensiarvoisen tärkeää, että kehitetään asianmukaisia kumppanuuksia ja saadaan kaikki keskeiset sidosryhmät sitoutumaan sekä jatketaan edelleen käytäntöjen ja kokemusten jakamista.

Yksi esimerkeissä esiin tulleista ongelmista oli se, että nojaututaan yksittäisiin kontakteihin riskejä koskevan opetuksen sisällyttämiseksi opetussuunnitelmaan. On myös ongelmallista, jos koulutustilaisuudet ovat kertaluonteisia eivätkä osa säännöllisesti pidettäviä, organisoituja kursseja. Hankkeista on tehtävä kestävämpiä tekemällä niistä osa yleistä ja yhtenäistä strategiaa.

© Susanne Ulk

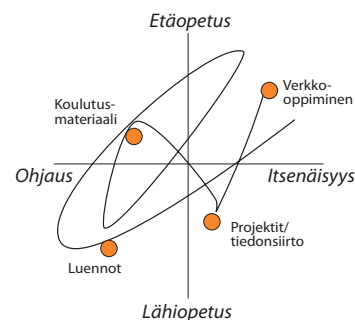
Strategian kehittäminen

Tapausten perusteella strategia voisi muodostua seuraavanlaisista tekijöistä:

- Koulutus on osa koko koulun kattavaa lähestymistapaa, jossa riskejä koskeva opetus yhdistetään parempaan turvallisuuden hallinnan kehittämiseen kouluissa. Lisäksi työsuojelu liitetään kaikkien opettajien päivittäiseen työhön osana koulun turvallisuuskulttuuria, mikä parantaa heidän osallistumistaan ja aktiivista sitoutumistaan.

⁽¹⁾ "Training teachers to deliver risk education — Examples of mainstreaming OSH into teacher training programmes" (http://osha.europa.eu/en/publications/reports/teachers-training-risk-education_TE3111358ENN/view).

- Kaikkien tulevien opettajien koulutukseen sisällytetään perustiedot työsuojelusta kouluissa ja siitä, miten he voivat sisällyttää riskejä koskevan tiedon päivittäiseen opetustyöhönsä.
- Kaikille opettajille annetaan työsuojelua koskevaa opetusta osana heidän perehdyttämistään heidän aloittaessaan työt koulussa
  - tähän sisältyy myös riskejä koskeva opetus oppilaille.
- Johtajaopettajille annetaan lisäkoulutusta, jolla lisätään heidän erityisosaamistaan turvallisuuden hallinnassa ja riskejä koskevan opetuksen sisällyttämisessä päivittäiseen opetustyöhön.
- Muille opettajille annetaan heidän erikoistumisalansa mukaista lisäkoulutusta, jolla lisätään heidän osaamistaan työsuojelun ja riskejä koskevan opetuksen alalla. Lisäksi pohditaan tiettyjen henkilöstön jäsenten nimittämistä "puolestapuhujiksi", joiden tehtävänä on levittää tietoa ja motivoida muita.
- Asetetaan erikoiskoulutusta saaneiden opettajien vähimmäismäärää koskevat tavoitteet.
- Luodaan verkostoja koulujen sekä työsuojelun / riskejä koskevan opetuksen "puolestapuhujien" välille:
  - jotta voidaan pitää muu henkilöstö ajan tasalla, koska usein kouluilla on tässä ongelmia
  - jotta voidaan jakaa ja vaihtaa kokemuksia.
- Otetaan mukaan hyvin monenlaisia sidosryhmiä ja tehdään niiden kanssa yhteistyötä, esimerkkinä mainittakoon:
  - koulutusviranomaiset, opetussuunnitelmia laativat elimet sekä opettajankoulutuslaitokset
  - muut organisaatiot, joiden toimiala voi liittyä riskejä koskevaan opetukseen (terveyskasvattajat, onnettomuuksien ehkäisystä ja tieturvallisuudesta vastaavat elimet, urheiluorganisaatiot)
  - opettajien ammattialajärjestöt ja ammattijärjestöt.
- Tunnistetaan synergioita ja etsitään tapoja opettaa opettajia niin, että heidän työnsä häiriintyy mahdollisimman vähän.
- Annetaan kouluille erityistä tukea, tietoa ja välineitä, joiden avulla ne voivat luoda terveellisen ja turvallisen oppimis- ja työympäristön, niin että työsuojeluasioita pidetään erittäin tärkeinä niin opettajille kuin oppilaillekin.

- Yhdistetään lähi- ja etäopetus
- Optimoidaan perinteistä ja multimediapohjaista oppimisympäristöä
- Yhdistetään itsenäinen ja ohjattu oppiminen
- Kehitetään ammatilliseen asiantuntemukseen perustuvia taitoja

INQA Lernwelt: yhdistelmäopetuksen osa-alueet

Oppimistavoitteiden asettaminen

Jotta koulutusstrategioista voidaan keskustella esimerkiksi koulutuksesta vastaavien viranomaisten tai opettajankoulutuslaitosten kanssa, on tärkeää tehdä selväksi ne oppimistavoitteet, jotka koulutukseen olisi sisällytettävä. Selvityksen perusteella kaikkien perus- ja keskiasteen oppilaitoksissa työskentelevien yleisopetusta antavien opettajien koulutuksen oppimistavoitteissa voidaan keskittyä seuraaviin:

- hankitaan tietoja ja taitoja, joiden avulla riskejä koskeva tieto voidaan sisällyttää päivittäiseen opetustyöhön
- pyritään luomaan oikeita asenteita ja hankkimaan perustietoa opettajien oman työturvallisuuden ja työterveyden – eli koulujen työsuojelun – alalla ja
- hankitaan tietoja ja taitoja, joiden avulla voidaan vaikuttaa myönteisesti omaan ja muiden terveyteen ja turvallisuuteen kouluissa.

Tarkoituksenmukaisten koulutusresurssien tarjoaminen

Aiemmissa työsuojelun koulutukseen sisällyttämistä koskevissa EU-OSHA:n raporteissa todetaan myös, että on kehitettävä ja tarjottava kouluille ja koulutuslaitoksille tarkoituksenmukaisia opetusresursseja, joilla tuetaan riskeihin liittyvien aiheiden sisällyttämistä opetukseen. Sama koskee opettajien kouluttamista. Tapaustutkimusten perusteella opettajien kouluttamisen strategiassa on otettava huomioon monenlaisia resursseja ja lähestymistapoja.

Koulutusresursseja ovat seuraavat:

- opettajajarjoittelijoille tarkoitetut oppaat
- uudessa työpaikassa aloittaville opettajille tarkoitetut oppaat
- luennoitsijoiden resurssipaketit
- resurssit opettajien kouluttamiseen kokemukseen perustuvaa koulutuksen antamista varten
- resurssit, joiden avulla opettajat voivat antaa kokemukseen perustuvaa opetusta ja koulutusta muille opettajille
- selkeä materiaali käytettäväksi oppilaiden kanssa luokkahuoneissa.

Koulutusmenetelmiä ja koulutuksessa käytettäviä lähestymistapoja ovat seuraavat:

- itseopiskelumahdollisuudet, erityisesti verkko-oppiminen ja/tai vuorovaikutteiset CD-ROM-levyt
- yhdistelmäopetus – online-muotoisen etäopetuksen ja esimerkiksi työpajoissa annettavan lähiopetuksen yhdistelmä
- aktiiviset oppimismenetelmät, joissa opettajat hyödyntävät omaa tietämystään – erityisen tärkeä menetelmä, koska sitä käytetään myöhemmin luokkahuoneissa oppilaiden opettamisessa
- kuten muillakin ammatillisen koulutuksen aloilla opettajajarjoittelijoille tarkoitettuihin kursseihin yhdistetään opettajien oma työsuojelu
- yhdistetään opettajankoulutus selvästi opetussuunnitelmien toteuttamiseen.

Muita koulutukseen liittyviä näkökohtia ovat seuraavat:

- keskustellaan opettajien koulutustarpeesta, kun opetuksessa käytettäviä resursseja otetaan koekäyttöön
- pohditaan mahdollisuuksia yleiseen koulutukseen, joka liittyy esimerkiksi terveyskasvatukseen, tieturvallisuuskasvatukseen, liikuntakasvatukseen ja riskejä koskevaan opetukseen
- tutkitaan, miten perustiedot ja -taidot voidaan välittää opettajille mahdollisimman lyhyessä ajassa

- yhdistetään koulutus urakehitykseen esimerkiksi akkreditoinnin, todistusten antamisen sekä hankittujen turvallisuuden hallintaa koskevien taitojen tunnustamisen avulla
- tarjotaan kouluille lisätukea riskinarviointien laatimisessa sekä turvallisuuden hallinnassa ja
- otetaan käyttöön arviointihankkeita, koulutusohjelmia ja -menetelmiä.

- Irlannin työsuojeluviranomaisen lähestymistapa koostuu seuraavista: verkko-oppiminen (yleisesti johtajaopettajille ja yleisaineiden opettajille, erityisesti tekniikan ja luonnontieteiden opettajille), online-muotoiset kesäkurssit perusasteen opettajille, luokkahuoneissa käytettävä materiaali opettajille, oppilaiden verkko-oppiminen, tapahtumat ja kilpailut sekä koulujen opastaminen ja tukeminen työsuojelun hallinnassa.
- Tanskassa tehtyjä aloitteita ovat muun muassa kouluissa työsuojelun ”lähetteläiksi” nimettyjen opettajien verkosto sekä eri oppiasteiden opettajille räätälöidyt kurssit.
- Puolassa opettajat osallistuvat kansallisen työsuojelua koskevan taidekilpailun suunnitteluun, jonka avulla heidän osaamistaan kehitetään.
- Suomessa pyritään siihen, että kussakin koulussa on kaksi opettajaa, jotka ovat saaneet terveyskasvatusalan koulutuksen, johon sisältyy myös työhyvinvointi.
- Saksassa hankkeisiin sisältyy muun muassa multimediakoulutus etäopetusta antaville opettajille sekä urheilujärjestöjen kanssa solmittavat kumppanuudet, joiden avulla kehitetään opettajien koulutusta hyvin riskialttiiden urheilulajien alalla.
- Yhdysvalloissa opettajat osallistuvat kolme tuntia kestäväään työpajamuotoiseen koulutukseen voidakseen pitää oppilaille tarkoitettua työsuojelukurssin.

Lisätietoja

Raportti on saatavana englanninkielisenä Euroopan työterveys- ja työturvallisuusviraston verkkosivustolla osoitteessa:

http://osha.europa.eu/en/publications/reports/teachers-training-risk-education_TE3111358ENN/view

Tämä tiedote on saatavana 24 kielellä osoitteessa

<http://osha.europa.eu/en/publications/factsheets>

Työsuojelun koulutukseen sisällyttämistä käsittelevä EU-OSHA:n verkkosivusto:

<http://osha.europa.eu/en/topics/osheducation>

Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto

Gran Vía, 33, 48009 Bilbao, ESPANJA

P. +34 944794360, F. +34 944794383

Sähköposti: information@osha.europa.eu

© Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto. Jäljentäminen on sallittua, kunhan lähde mainitaan. *Printed in Belgium, 2012*